

Naslov: Odluka o usvajanju ustavne tužbe, **Datum odluke:** 31.10.2001., **Vrsta predmeta:** Ustavna tužba, **Vrsta odluke:** Odluka, **Sud:** Ustavni sud Republike Hrvatske,

Sudska odluka

U-III-487/2001

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Vijeću petorice za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Petar Klarić, predsjednik Vijeća, te suci Jurica Malčić, Ivan Matija, Željko Potočnjak i Milan Vuković, članovi Vijeća, odlučujući u postupku u povodu ustavne tužbe K. S., D. B. i B. U., svi iz V. (u daljnjem tekstu: podnositelji), koje zastupa Lj. K.-S., odvjetnica iz V., na sjednici Vijeća održanoj dana 31. listopada 2001. godine, jednoglasno je donio

O D L U K U

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- rješenje Županijskog suda u V., broj: Gž-2327/00-2 od 18. siječnja 2001. godine,
- rješenje Općinskog suda u V., broj: P-459/00-3 od 31. listopada 2000. godine i predmet se vraća Općinskom sudu u V. na ponovni postupak.

O b r a z l o ž e n j e

1. Ustavnom tužbom podnositelji osporavaju rješenje Općinskog suda u V., broj: P-459/00-3 od 31. listopada 2000. godine i rješenje Županijskog suda u V., broj: Gž-2327/00-2 od 18. siječnja 2001. godine.

Rješenjem prvostupanjskog suda odbačena je tužba podnositelja ustavne tužbe protiv tuženika, Zanatske štedno kreditne zadruge V., radi poništenja ugovora o kreditu od 30. siječnja 1997. godine, a iz razloga jer je riječ o presuđenoj stvari. Iz obrazloženja osporenog prvostupanjskog rješenja proizlazi da je taj sud uvidom u spis toga suda, broj: P-400/97, utvrdio da je dana 15. listopada 1997. godine, donijeta presuda zbog izostanka, a kojom se podnositeljima ustavne tužbe (tuženicima u navedenoj parnici) nalaže da solidarno isplate tužitelju (Zanatskoj štedno kreditnoj zadruzi V.) iznos određen u tužbenom zahtjevu, a koji se tužbeni zahtjev temelji na ugovoru o kreditu od 30. siječnja 1997. godine.

Županijski sud u V., rješenjem broj: Gž-2327/00-2 od 18. siječnja 2001. godine, odbio je kao neosnovanu žalbu podnositelja i potvrdio prvostupanjsko rješenje o odbačaju tužbe.

2. Podnositelji smatraju da im je osporenim odlukama povrijeđeno ustavno pravo iz članka 29. Ustava Republike Hrvatske, a prema kojoj odredbi svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama.

Prema njihovu mišljenju, do povrede navedenog ustavnog prava došlo je iz razloga što su osporene odluke sudovi donijeli na temelju pogrešne primjene odredbi Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92 i 112/99, u daljnjem tekstu: ZPP). Smatraju da je odbacivanjem tužbe i neulaženjem u raspravljanje i dokazivanje, prvostupanjski sud izvršio bitnu povredu odredaba parničnog postupka. Ističu da u konkretnom slučaju ne može biti riječ o presuđenoj stvari jer, prema njihovu mišljenju, postoji samo identitet parničnih stranaka, a nema identiteta zahtjeva i činjeničnih osnova. Stoga, predlažu usvajanje ustavne tužbe i ukidanje osporavanih odluka.

3. Podnositelji ustavne tužbe podnijeli su Općinskom sudu u V. tužbu kojom traže da se ugovor o kreditu, broj: 108, zaključen s tuženikom dana 30. siječnja 1997. godine, utvrdi ništavim, a iz razloga jer ima obilježja zelenaškog ugovora (ugovorena je ugovorna kamata u iznosu od 72% i zatezne kamate u iznosu od 84%). Kako je tužena u odgovoru na tužbu istakla prigovor presuđene stvari, to je prvostupanjski sud tijekom pripremnog ročišta proveo dokazni postupak, te utvrdio da se u tom predmetu radi o presuđenoj stvari, te je primjenom odredbe članka 288. stavka 2. ZPP-a rješenjem odbacio tužbu podnositelja.

Prema odredbi članka 288. ZPP-a na pripremnom ročištu najprije se raspravlja o pitanjima koja se odnose na smetnje za daljnji tijek postupka, bilo da je predsjednik vijeća nakon ispitivanja tužbe odgodio rješavanje tih pitanja, bilo da su ona pokrenuta u odgovoru na tužbu ili na pripremnom ročištu. O tim se pitanjima mogu na pripremnom ročištu izvoditi dokazi kad je to potrebno (stavak 1.). Prema stavku 2. istog članka predsjednik vijeća, osim rješenja koje je ovlašten donositi nakon prethodnog ispitivanja tužbe, na pripremnom ročištu donosi i rješenje o odbacivanju tužbe ako utvrdi da o tužbenom zahtjevu već teče parnica, da je stvar pravomoćno presuđena, da je o predmetu spora sklopljena sudska nagodba ili da ne postoji pravni interes tužitelja za podnošenje tužbe za utvrđenje.

Očitujući se na žalbene navode podnositelja ustavne tužbe, drugostupanjski sud odbio je žalbu podnositelja kao neosnovanu, našavši da je prvostupanjski sud pravilno primijenio odredbe ZPP-a, kao i odredbe materijalnog prava. Prema stajalištu drugostupanjskog suda u konkretnom slučaju, pravilno prvostupanjski sud utvrđuje da se radi o pravomoćno presuđenoj stvari, jer utvrđuje da postoji i subjektivni i objektivni identitet spora, a to stoga što se o objektivnom identitetu spora može govoriti ne samo onda kada se radi o dva tužbena zahtjeva identičnog sadržaja, već i onda kada su dva zahtjeva sadržajno kontradiktorna, pa osnovanost jednog zahtjeva isključuje mogućnost osnovanosti drugog zahtjeva.

Ustavna tužba je osnovana.

4. Suglasno odredbi članka 128. alineje 4. Ustava, Ustavni sud Republike Hrvatske ovlašten je štiti ustavne slobode i prava čovjeka i građanina. Odredbom članka 59. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 99/99, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), svaka fizička i pravna osoba može, po iscrpljivanju dopuštenog pravnog puta, podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da joj je odlukom sudbene, upravne vlasti ili drugih tijela koja imaju javne ovlasti, povrijeđeno jedno od njenih Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina.

5. Odredbom članka 70. Ustavnog zakona propisano je da će Ustavni sud, ako utvrdi da su ustavna prava ili slobode podnositelja ustavne tužbe povrijeđeni osporenim aktom, ukinuti osporeni akt i predmet vratiti nadležnom tijelu na ponovni postupak.

6. Analizom navoda ustavne tužbe, osporenih rješidaba, utvrđeno je da su osporene odluke donesene suprotno odredbama ZPP-a, te je takvim nezakonitim odlukama podnositeljima ustavne tužbe povrijeđeno ustavno pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama sada zajamčeno člankom 29. Ustava ("Narodne novine", broj 41/2001-pročišćeni tekst i 55/2001-ispravak), a u vrijeme donošenja osporavanih rješenja člankom 134. Ustava Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 8/98) u svezi s primjenom članka 6. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Narodne novine"-Međunarodni ugovori, broj 18/97).

7. Naime, u konkretnom slučaju nije bilo mjesta primjeni odredbe članka 288. ZPP-a. To stoga jer su podnesenom tužbom podnositelji od suda tražili da, nakon provedenog postupka, donese odluku kojom će utvrditi da je ugovor o kreditu, broj: 108 zaključen s tuženikom dana 30. siječnja 1997. godine, u potpunosti ništav, a iz razloga jer ima obilježja lihvarskog ugovora.

Dakle, tužbenim zahtjevom podnositelji su tražili od suda utvrđenje da je ugovor o kreditu ništav, odnosno da određeni pravni odnos ne postoji (deklaratorna tužba).

Naime, prema odredbi članka 187. ZPP-a tužitelj može u tužbi tražiti da sud samo utvrdi postojanje odnosno nepostojanje kakva prava ili pravnog odnosa, ili istinitost ili neistinitost kakve isprave (stavak 1.) Sukladno stavku 2. istog članka takva se tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno, kad tužitelj ima pravni interes da se utvrdi postojanje odnosno nepostojanje kakva prava ili pravnog odnosa ili istinitost odnosno neistinitost kakve isprave prije dospelosti zahtjeva za činidbu iz tog odnosa, ili kad tužitelj ima kakav drugi pravni interes za podizanje takve tužbe (deklaratorna tužba).

U svezi s tim potrebno je uzeti u obzir odredbu članka 189. ZPP-a kojom se propisuje kada se može podnijeti protutužba. Tako je odredbom stavka 1. toga članka propisano da tuženik može do zaključenja glavne rasprave pred sudom podnijeti kod istog suda protutužbu, ako je zahtjev protutužbe u vezi s tužbenim zahtjevom, ili ako se ti zahtjevi mogu prebiti, ili ako se protutužbom traži utvrđenje kakva prava ili pravnog odnosa o čijem postojanju ili nepostojanju ovisi u cijelosti ili djelomično odluka o tužbenom zahtjevu.

8. Odredbom članka 194. stavka 3. ZPP-a propisano je da dok parnica teče, ne može se u pogledu istog zahtjeva pokrenuti nova parnica među istim strankama, a ako bude pokrenuta, sud će takvu tužbu odbaciti.

Međutim, u postupku koji je okončan pravomoćnom presudom zbog izostanka, a na koju se pozivaju prvostupanjski i drugostupanjski sud, tužitelj je tužbenim zahtjevom od suda tražio da naloži tuženiku izvršenje obveze, a što je u konkretnom slučaju značilo isplatu određenog novčanog iznosa. Navedeni zahtjev predstavlja kondemnatorni zahtjev.

Činjenica da je među istim strankama vođen parnični postupak u kojem je usvojen tužbeni zahtjev na izvršenje određene činidbe, temeljem određenog pravnog odnosa, ne znači da je pravomoćno i utvrđeno da taj pravni odnos postoji i da je pravno valjan.

9. Stoga niti u konkretnom slučaju, pravomoćna kondemnatorna presuda na činjenje ne podrazumijeva ujedno i valjanost pravne osnove iz koje činidbe proizlaze, budući da valjanost pravne osnove nije niti bila predmet predhodnog sudskog postupka u kojem je donesena presuda zbog izostanka.

10. Slijedom navedenog, a kako se u konkretnom slučaju na radi o objektivno identičnim tužbenim zahtjevima, nisu niti postojale člankom 288. ZPP-a, propisane pretpostavke za odbacivanje tužbe na utvrđenje ništavosti ugovora o kreditu, a koju su podnijeli podnositelji ustavne tužbe. Odbacivanjem tužbe, te na taj način otklanjanjem mogućnosti vođenja parničnog postupka pred tim sudom, podnositelji su onemogućeni u njihovom ustavnom pravu da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, a koje se pravo jamči odredbom članka 29. Ustava.

11. Slijedom iznijetog, temeljem odredaba članka 69. i 72. Ustavnog zakona, odlučeno je kao u izreci.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Broj: U-III-487/2001

Zagreb, 31. listopada 2001.

PREDSJEDNIK VIJEĆA

dr. sc. Petar Klarić, v. r.